

Список використаних джерел

1. Про ратифікацію Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року про захист жертв війни : Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 3 липня 1954 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114%D0%B0-03#Text>.

2. Бадюков Ю.В. «Погане поводження» як ознака складу злочину, передбаченого ст. 434 КК України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. Випуск 5. Том 3. С. 11.

3. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за вересень 2022 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

4. Кучевська С.П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. С. 184.

Коваленко Андрій Васильович,
професор кафедри кримінально-
правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор;
Шаблистий Володимир Вікторович,
завідувач кафедри кримінально-
правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ І ПРАКТИКА

Належить перш за все звернути увагу, що в мирний час використання інституту звільнення від покарання засуджених системно викликало питання як у науковців так і практиків-правозастосовців. Водночас, масштабна збройна агресія росії проти незалежності та територіального суверенітету й державності України докорінно вплинула на правову реальність та утворила обставини в яких значна кількість українських захисників потрапляють в полон, а оскільки Конституцією України передбачається захист прав і свобод всіх громадян України, іноземців та осіб без громадянства, що перебувають на

території України на законних підставах – концептуальним завданням вітчизняної юриспруденції є розроблення механізму звільнення від покарання вже засуджених за вчинення кримінальних правопорушень на території України осіб-військовополонених, котрих уключено до списків на обмін з метою повернення на територію України наших захисників.

Крім цього слід звернути увагу, що на сьогоднішній день інститут звільнення від покарання засуджених якщо їх включено у списки на обмін як військовополонених не є досконалим, адже такий юридичний механізм у відповідному глобальному масштабі дії в Україні віднедавна, хоч перші обміни військовополоненими й були розпочаті ще в 2015–2021 роках.

Саме тому, на нашу думку високою є актуальність окресленої теми, що полягає в недослідженості основних теоретико– й практико-юридичних процесів крізь призму не лише захисту прав і свобод людини і громадянина, а й основних принципів кримінального права, у тому числі міжнародного гуманітарного права, що в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні та широкомасштабного вторгнення російський військ.

Так, Законом України від 28 липня 2022 року № 2472-IX «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» було доповнено Кримінальний кодекс України новою статтею 84⁻¹ котра передбачає, що: 1. Звільняється від відбування покарання засуджений, стосовно якого уповноваженим органом прийнято рішення про його передачу для обміну як військовополоненого та яким надано письмову згоду на проведення такого обміну; 2. Якщо обмін такого засудженого не відбувся, суд за клопотанням прокурора приймає рішення про направлення засудженого, звільненого від відбування покарання у зв'язку з його передачею для обміну як військовополоненого, для подальшого відбування призначеного раніше покарання; 3. У разі вчинення особою, яку було звільнено судом від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про її передачу для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся, протягом невідбутої частини покарання нового кримінального правопорушення суд призначає їй покарання за правилами, передбаченими статтями 71 і 72 цього Кодексу» [10]. На нашу думку, така докорінна зміна та чітка регламентація процесів обміну військовополонених засуджених до

відбування покарань на території України дозволить більш ґрунтовно та ефективно реалізовувати відповідні правовідносини, забезпечувати права і свободи людини і громадянина, у тому числі (перш за все) – захисників України.

Водночас, постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 року № 441 «Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора» [1] було передбачено затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора та внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 року № 257 «Про утворення Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими» [2]. Проте, наведений порівняльний аналіз положень і норм законодавства України свідчить про те, що потребують врегулювання питання подальшого тримання та здійснення заходів щодо поводження з особами, які не підпадають під дію Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, проте стосовно яких уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополонених.

Отже, нами наведено основні теоретико-правові аргументи, щодо функціонування інституту звільнення від покарання засуджених, якщо їх включено у списки на обмін як військовополонених, оскільки відповідне питання наразі є фундаментальним у ході російсько-Української війни та потребує значної наукової уваги. Проаналізовані положення дозволили підкреслити, що звільнення від покарання є інститутом у кримінальному праві (у тому числі його регулювання здійснюється нормами міжнародного гуманітарного права), що дозволяє за певних обставин уможливити реалізацію альтернатив відбування покарання особою з метою досягнення соціально корисних результатів, що є співмірними вчиненням такою особою діянням.

Наразі, процедури порядок здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора все ще потребує вдосконалення, хоч українські правознавці та законодавець докладають зусиль до його оптимізації.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів

України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених: Закон України від 28 липня 2022 року № 2472-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2472-IX#Text>.

2. Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора: постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 року № 441. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2022-п#Text>.

3. Про утворення Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими: постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 року № 257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2022-п#Text>.

Колб Олександр Григорович,
голова робочої групи волонтерів
Волинської обласної організації
Всеукраїнської громадської організації
інвалідів «Союз Чорнобиль України»,
доктор юридичних наук, професор

ДЕТЕРМІНАНТИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАУКОВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Як показує практика та результати наукових досліджень, серед обставин, що детермінують (спричинюють, обумовлюють і корелюють) [1, с. 274–280] низький рівень наукової діяльності у закладах вищої освіти (ЗВО) юридичного профілю, звертають на себе увагу декілька із них, а саме:

1. Сучасна державна політика у Міністерстві освіти і науки (МОН) України, яка реалізується відповідними суб'єктами (Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти і науки України, ін.) та спрямовується фактично на «звертання» наукових розробок у ЗВО.

Сутність цієї проблематики полягає у тому, що в Україні головним завданням будь-якого ЗВО з підготовки юристів стало просте «фізичне» виживання, а, звідси, весь їх ресурсний потенціал, включаючи науково-педагогічних працівників (НПП), спрямований, у першу чергу, на «заробляння» грошей та наповнення таким чином спецфонду університету. Більш того, цей показник у ЗВО є пріоритетним при визначенні коефіцієнта корисної дії (рейтингу) кожного окремо взятого НПП при